

Transitions

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenese odpovědnost. Informace o licenci k užití těchto materiálů jsou k dispozici na webových stránkách projektu LEVEL UP.
LEVEL UP – 101186597

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Znáte nějaké konspirační teorie?

Jaké?

Level
Up

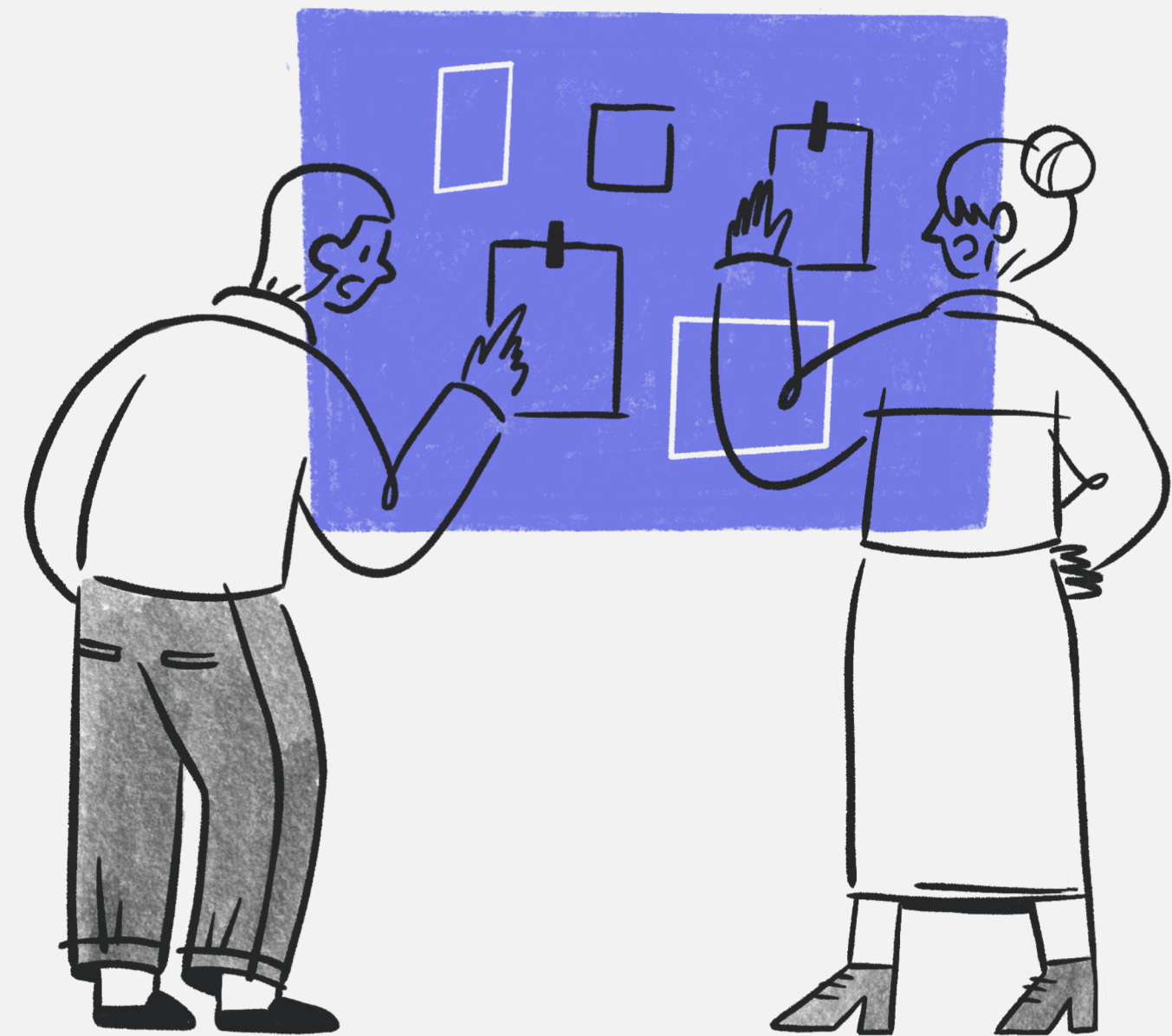
Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

**Vzpomínáte si na něco, čemu
jste dříve věřili, a dnes už víte,
že to není pravda?**

**Level
Up**

**Může jít o příběh z
dětství, řetězový
e-mail, nebo třeba
zprávu z médií.**

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Konspirační teorie tu byly vždy – od záhad kolem smrti princezny Diany po chemtrails na obloze.

Proč ale v ně věří tolik lidí? A co s tím můžeme dělat?

Dnes se společně podíváme na to, jak takové teorie fungují, proč jim tolik lidí věří a jak se k nim můžeme postavit kriticky – bez výsměchu, ale s rozumem.

Konspirační teorie je výklad události nebo jevu, který tvrdí, že za vším stojí **skrytá skupina lidí s tajným plánem** – často mocným, zlým a **záměrně utajeným před veřejností.**

JE TO NOVINKA?

NENÍ. Už po staletí lidé hledají skryté významy a tajné dohody v důležitých událostech – často jako způsob, jak si vysvětlit nejistotu nebo chaotické okolnosti.

Starověk:

Zavraždění Julia Caesara (44 př. n. l.)

→ I tehdy kolovaly různé domněnky o tom, kdo za vraždou skutečně stál a kdo z toho měl prospěch.

20. století:

Atentát na Johna F. Kennedyho (1963)

→ Mnozí dodnes věří, že šlo o spiknutí – s CIA, mafií nebo Sověty v pozadí – přestože oficiálně jednal jediný střelec.

Přistání na Měsíci (1969)

→ Teorie tvrdí, že NASA přistání zfalšovala ve studiu – často se odvolávají na nesrovnalosti ve fotografiích nebo stínech, přestože byly mnohokrát vyvráceny.

Proč je to důležité?

Konspirační teorie se objevují zejména v obdobích krize, nejistoty nebo politického napětí – dávají lidem zdání kontroly, řádu a jasného viníka.

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

VOLEBNÍ KALKULAČKA

VOLEBNÍ PRŮZKUMY

Novinky.cz » Podcasty a pořady » Řetězák » Vyznavači teorie o ploché Zemi mají svoji pravdu. Hned za hranice

Vyznavači teorie o ploché Zemi mají svoji pravdu. Hned za hranicemi jich máme požehnaně

Tony Havlík, Jakub Štěpánek, Magdaléna Pánková

vybrat autory ke sledování ▾

884

6. 12. 2024, 15:55

Zeměkoule. Prosté slovo, které označuje naši planetu a už samo o sobě naznačuje její kulatý tvar. A přesto se objevují lidé, kteří tvrdí něco jiného. Jedna z nejkurióznějších konspiračních teorií říká, že Země není kulatá, ale plochá. Lidé, kteří takové myšlenky věří, se často vyznačují celkovou nedůvěrou v systém. Teorii ploché Země zastávají lidé z různých kultur a věkových skupin. V Česku je tato teorie oblíbená zejména v prostředí, které se považuje za „pravdivé“ a „nekonformní“. V zahraničí, například v USA, má tato teorie také své přívržence. Vyznavači teorie o ploché Zemi mají svoji pravdu. Hned za hranicemi jich máme požehnaně.

Skupiny

Plochá Země - diskuze

Veřejná · 18 tis. členů · 10 příspěvků za den
Skupina se zabývá argumenty obhájců ploché i sférické Země.

PLOCHÁ ZEMĚ, PRAVDA SE ZAMLČUJE

Veřejná · 8 tis. členů · 10 příspěvků za den

Flat Earth - placatá Země vs. Globe - guľatá Zem

Veřejná · 1,6 tis. členů · 10 příspěvků za rok
<https://www.facebook.com/groups/873786919392954/permalink/2801154269989533/> - Dva najjasnejšie,najrelevantnejšie dôkazy, že ZEM NIE JE PLOCHÁ, POCHOPÍ...

Přibývá lidí, kteří nevěří vědě, ale žvástům o placaté Zemi, všímá si Jiří Grygar

17. březen 2021 | [Pro a proti](#)

>> Největší audioportál na českém internetu

mujRozhlas

Jiří Grygar | Foto: Khalil Baalbaki, Český rozhlas

Proč ve 21. století přibývá lidí, kteří věří, že planeta Země není kulatá, ale plochá? Hosty Veroniky Sedláčkové byli astronom a popularizátor vědy Jiří Grygar a provozovatel serveru Placatá Země Vladimír Bača (repríza)

Level

Up

NE

Vyznavači teorie o ploché Zemi mají svoji pravdu. Hned za hranicemi jich

VIDEO

VĚDECKÝ vs KONSPIRAČNÍ PŘÍSTUP

Vědecká metoda		Neúplná vědecká metoda	Konspirace	Dezinformace
1. krok	Pozorování reality vědcem	Pozorování reality vědcem	Názor vysvětlující složité a náhodné jevy	Vytvoření klamné informace s cílem zmást příjemce, ovlivnit veřejné mínění nebo zakrýt pravdu
2. krok	Formulování hypotézy	Formulování hypotézy	Vytvoření konspirační teorie	Vytvoření klamné informace
3. krok	Ověření hypotézy výzkumem, experimenty nebo sběrem důkazů	Ověření hypotézy výzkumem, experimenty nebo sběrem důkazů	Hledání a výběr jen těch důkazů a názorů, které tuto teorii potvrzují	Využití společenských problémů k vyvolání emocionální reakce
4. krok	Oponentní posudek publikovaný ve vědeckém časopise nebo na vědecké konferenci	Oponentní posudek chybí	Odmítnutí expertního oponentního posudku	Odmítnutí expertního oponentního posudku
5. krok	Opakovaně potvrzená a nezpochybněná hypotéza se stává vědeckou teorií	Zveřejnění poznatků a názorů v médiích	Potvrzení původního názoru	Zmatení publika tak, aby změnilo postoje v souladu s dezinformací

Základní rysy konspiračních teorií:

1. Skrytý plán:

- Tvrdí, že za událostí (např. pandemií, válkou, změnou klimatu) stojí spiknutí.

2. „Oni“ vs. „my“:

- Používají polarizaci – často označují viníky jako „elity“, „vládu“, „farmalobby“, „vědce“ apod.

3. Odpor k oficiálním verzím:

- Nedůvěra v média, vědu, lékaře nebo instituce.

4. Neověřitelnost a uzavřenost:

- Jakákoli kritika je považována za důkaz spiknutí.
- Když chybí důkazy, vysvětlí se to tím, že „pravda je utajována“.

5. Emoce a strach:

- Využívají obav lidí, nejistoty nebo nedůvěry. Často říkají: „Nenech se obelhávat!“

**Skoro každá konspirační teorie obsahuje několik z těchto prvků.
Čím víc jich najdete, tím větší šance, že jde o konspiraci – ne o reálnou analýzu.**

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Proč lidé věří konspiračním teoriím?

Psychologické důvody

Pocit kontroly nad nejistotou

Potřeba být "v obraze" nebo "v opozici"

**Strach a nejistota
Potvrzovací zkreslení
(confirmation bias)**

Rychlé a pomalé myšlení

Sociální a kulturní důvody

Nedůvěra ve vládu a instituce

Vliv sociálních sítí a bublin

Pocit sociálního vyloučení

Informační a vzdělanostní důvody

Nízká mediální gramotnost

Přitažlivost příběhů

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Confirmation Bias

Konfirmační zkreslení /Potvrzovací zkreslení

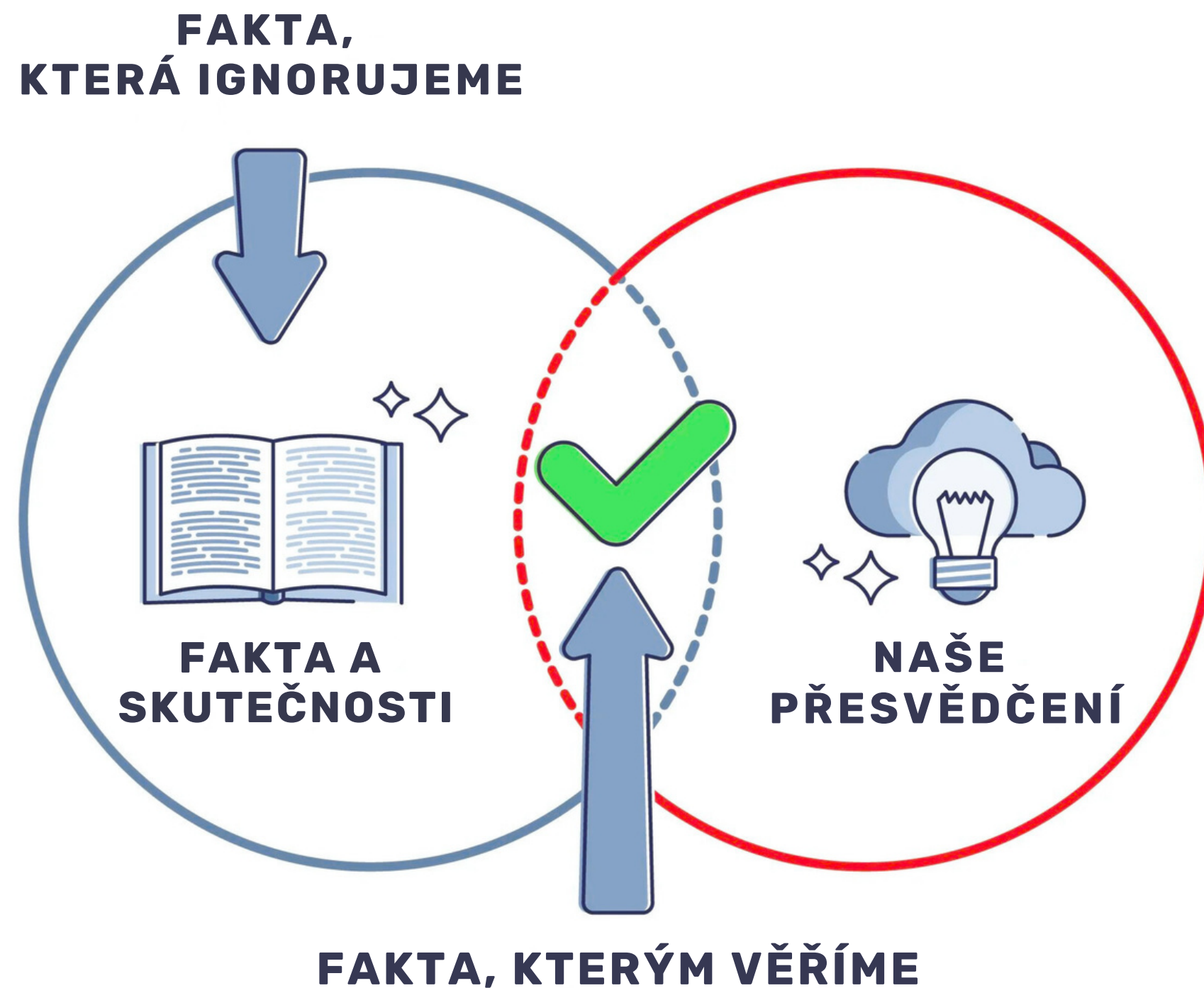
ANEB

Proč vidíme jen to, co chceme vidět?

Je to psychologický jev, kdy vyhledáváme, interpretujeme a pamatujeme si informace tak, aby potvrdily naše již existující přesvědčení – a ignorujeme nebo zpochybňujeme ty, které s nimi nesouhlasí.

- **Je to automatický proces – mozek si šetří energii tím, že filtruje informace podle toho, co už známe nebo čemu věříme. (Ale můžeme s tím pracovat.)**
- Důležitou roli hraje i emoční investice: pokud jsme s nějakým názorem spjatí emocionálně (např. “vláda nám lže”), máme větší tendenci vše nové filtrovat tímto přesvědčením.
- **V konspiračních teoriích to znamená, že informace, které potvrzují naši podezíravost, vnímáme jako důkaz, zatímco fakta proti ignorujeme nebo považujeme za součást spiknutí.**

Confirmation Bias

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Jak náš mozek rozhoduje – a proč dáváme přednost zkratkám

Level
Up

Náš mozek pracuje ve dvou režimech:
Systém 1 – rychlý, automatický, intuitivní
Systém 2 – pomalý, logický, náročný na energii

- **V každodenním životě spoléháme většinu času na systém 1, protože je rychlý a efektivní.**
- To ale znamená, že často skáčíme k závěrům, spoléháme na stereotypy a špatně vyhodnocujeme složité informace.
- **Konspirační teorie oslovují právě systém 1 – dávají jednoduché odpovědi na složité otázky, působí emocionálně, pracují s pocitem ohrožení nebo tajemství.**
- Abychom je kriticky vyhodnotili, musíme aktivovat systém 2, což ale není snadné – vyžaduje to čas, energii a ochotu pochybovat.

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Překlad bestselleru THINKING, FAST AND SLOW

MYŠLENÍ

RYCHLÉ a POMALÉ

DANIEL
KAHNEMAN

Největší událost
nonfiction literatury 2012
v České republice

Máme o sobě představu, že jsme
rozumní a uvážliví. Ale mozek
často hledá jednoduché, rychlé
odpovědi.

Chceme mít jasno – i když to
znamená věřit příběhu bez
důkazů.

Konspirační teorie nabízí právě
to: jasného viníka a smysl tam,
kde ho třeba zatím nikdo
nenašel.

Spolufinancováno
Evropskou unií

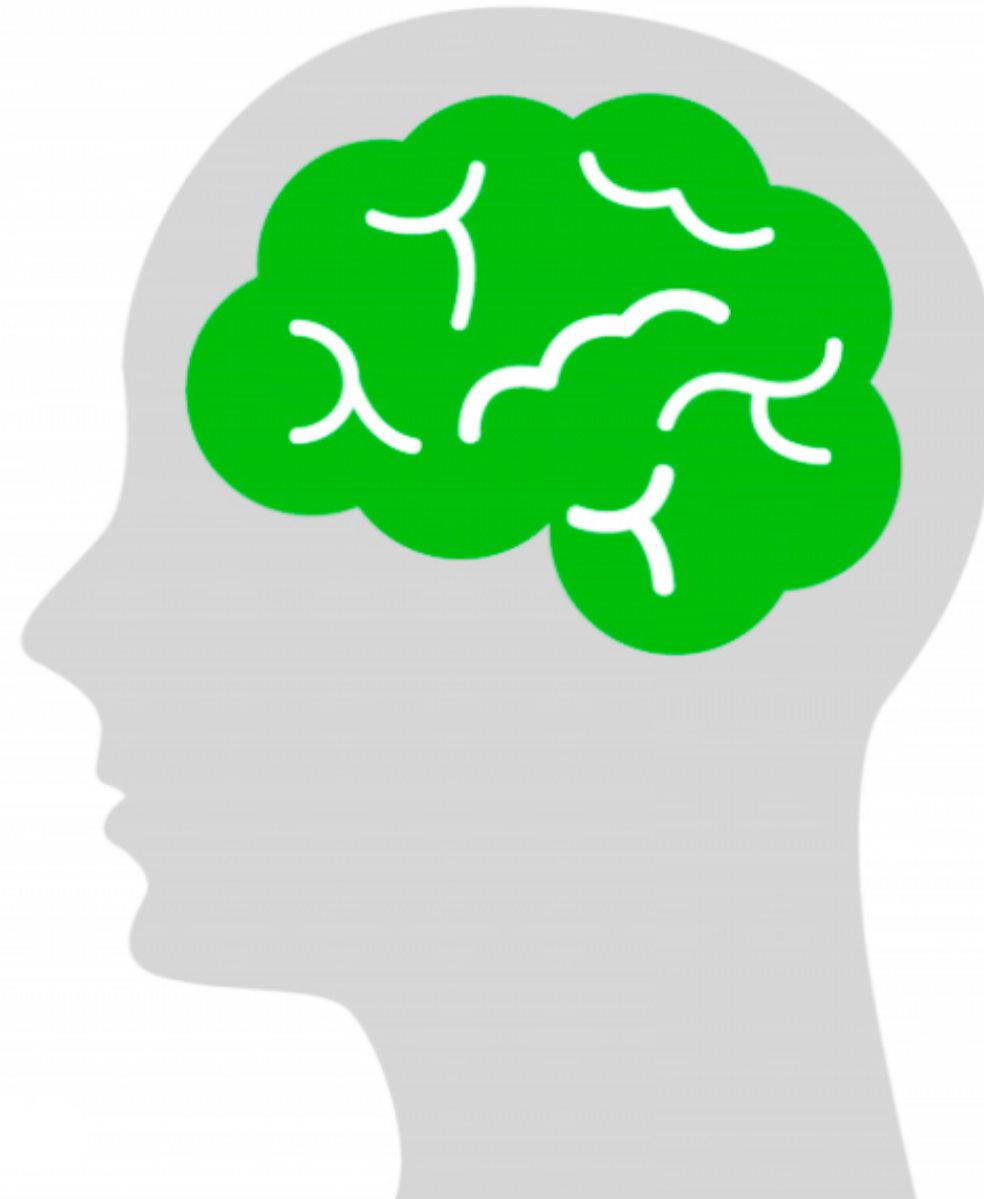
KONSPIRAČNÍ TEORIE

SYSTÉM 1

INTUICE A INSTINKT

95%

Nevědomý
rychlý
slučovací
autopilot

SYSTÉM 2

RACIONÁLNÍ UVAŽOVÁNÍ

5%

Vyžaduje
úsilí
Pomalý
Logický
Líný
Nerozhodný

Aktivita

Co jsou CHEMTRAILS?

**Podle iROZHLAS průzkumu z roku 2023 tvoří
6 % Čechů silné příznivce konspiračních
teorií, kteří nevěří státním institucím;
mírných příznivců je dalších
cca 12 % populace**

HRA

Spolufinancováno
Evropskou unií

Jak mluvit s někým, kdo sdílí konspirace

Level
Up

Nezesměšňuj

Ptej se, nenut'

**Zajímej se o
důvody, proč
tomu věří**

**Nabídni
alternativní
zdroj**

**Udrž vztah –
důvěra je
klíčem**

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Předmět: Fwd: Fwd:

DĚSIVÉ! SDÍLEJTE!!!

Jak reagovat, když naši blízcí
sdílí konspirace a mylné informace

Je normální pochybovat!

Spolufinancováno
Evropskou unií

Důležité je ale nenechat se ovládnout strachem a snažit se **chápat svět na základě faktů** – ne domněnek.

Kritické myšlení není o tom všechno popírat – ale o tom, **umět si klást správné otázky.**

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Jak nenaletět konspiračním teoriím?

Ověřuj informace z více důvěryhodných zdrojů

Nevěř hned prvnímu článku nebo videu – porovnej informace např. s ČT, BBC, AP, nebo vědeckými institucemi.

Zkontroluj autora a zdroj

Má text autora? Má web kontakt a redakci? Pokud ne – pozor. Důvěryhodná média tyto informace vždy uvádějí.

Bud'opatrný na emoce

Konspirace často útočí na strach, vztek nebo šok. Když tě zpráva rozruší, zkus se nadechnout a hledat, co je za tím.

Hledej důkazy, ne jen názory

Skutečná fakta bývají podložena studiemi, čísly nebo výzkumem. „Jeden pán povídal“ není důkaz.

Nepodléhej zjednodušením

„Za všechno může vláda / cizí mocnosti / elity“ je příliš jednoduché vysvětlení. Skutečnost je často složitější.

Používej fact-checking weby

Např. Demagog.cz, Manipulátoři.cz, [Snopes.com] – ověřují konkrétní hoaxy a mýty.

Mluv o tom s ostatními – klidně a věcně

Sdílej pochybnosti, ptej se, diskutuj. Ověřování je kolektivní dovednost

Spolufinancováno
Evropskou unií

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Jak poznat konspirační teorii

Nabízí (někdy) jednoduché odpovědi na složité problémy?

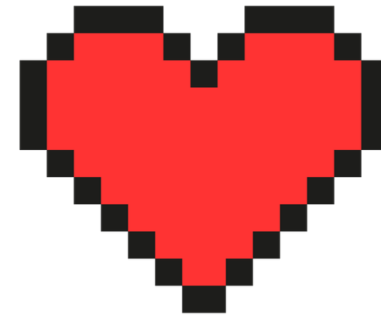
Viní malou, tajnou skupinu?

Odmítá všechny důkazy?

Využívá strachu, emocí, výkřiků?

Zakládá se na domněnkách, ne faktech?

www.levelup.fundacionmaldita.es/cz

www.faktjokurz.cz

www.elbot.cz

www.medialka.elpida.cz

www.transitionsmedia.org

Spolufinancováno
Evropskou unií

Transitions

KONSPIRAČNÍ TEORIE

Transitions

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenese odpovědnost. Informace o licenci k užití těchto materiálů jsou k dispozici na webových stránkách projektu LEVEL UP.
LEVEL UP – 101186597